

Heinz Theisen szerint a konfliktus remek lehetőség az Egyesült Államoknak, hogy egyszerre gyengítse meg az oroszokat és az európaiakat

A legrosszabb forgatókönyv

Ukrajnának számolnia kell azzal, hogy Ciprushoz vagy a két Koreához hasonlóan megosztott országgént fog tovább létezni mindaddig, amíg hosszú távú megoldást nem találnak a problémára – mondta lapunknak az ukrajnai háború egyéves évfordulója kapcsán Heinz Theisen, az Észak-Rajna–Vesztfáliei Katolikus Egyetem politológiai professzora, a Mathias Corvinus Collegium Magyar–Német Intézetének vendégoktatója. Mint fogalmaz: előbb-utóbb a nyugati kormányok is belátják, hogy nem lehet győztes ennek a háborúnak.

Fotó: Teknős Miklós

KOTTÁSZ ZOLTÁN

A közelmúltban tett nyilatkozataiban nemcsak Oroszországot, hanem a Nyugatot is felelősnek nevezte az ukrajnai háború kirobbantásáért, különösen az Egyesült Államokat, amely ön szerint „vörös vonalakat” átlépett a hatolt Oroszország befolyási övezetében. A nagyhatalmaknak mennyire áll szándékukban leállítani a harcokat és megkezdni a békétárgyalásokat?

– Morális szempontból egyértelmű, hogy Oroszország a hibás a háború kirobbantásáért. Geo-

politikailag más a helyzet. Ukrajna Oroszország szomszédja, az Egyesült Államok pedig nagyon távol van, mégis arra törekszik – már 2002 óta –, hogy Ukrajnát beépítse a NATO-struktúrába. Ukrajna ma már de facto a NATO tagja. A Nyugat nagy hibát követett el azzal, hogy megpróbálta maga felé orientálni Ukrajnát, ezzel ugyanis átlépte az oroszok által már régen meghúzott vörös vonalat. Ukrajnának semlegesnek kellett volna maradnia. Az egyetlen rövid távú megoldás a tárgyalások megkezdése, de Ukrajnának számolnia kell azzal, hogy Ciprushoz vagy a két Koreához hasonlóan megosztott országgént fog tovább létezni mindaddig, míg hosszú távú meg-

oldást nem találnak a problémára. Csak így tudom elképzelni a háború lezárását.

– Elképzelhetőnek tartja azt is, hogy a nagyhatalmak és akár Ukrajna is gondolkodnak már ilyen forgatókönyvön?

– Muszáj lesz elmerengeniük rajta, mert már bizonyára rájöttek arra, hogy sem Ukrajna, sem Oroszország nem fogja megnyerni ezt a háborút. Muszáj kompromisszumot kötni. A rossz kompromisszum is jobb, mint a háború folytatása.

– Mikor jöhet el a kompromisszum ideje? Egyelőre úgy tűnik, mindenki háborúzni akar.

– Ez nem feltétlenül igaz az európai népek-re. Németországban gyarapszik a fegyverszállí-

tásokat ellenzők tábora. Úgy vélik, nem az számít, hogy Ukrajna keleti része Oroszországhoz vagy Ukrajnához tartozik-e, hanem az a fontos, hogy legyen béke, s legyen vége a pusztításnak Ukrajnában. A nyugati kormányok egyelőre a megszállt területek visszafoglalását tekintik prioritásnak, nem a békét. Én csak abban reménykedem, hogy előbb-utóbb belátják: nem lehet győztes ennek a háborúnak.

– A nyugati kormányok azzal érvelnek, hogy egy agresszor állam megtámadott egy független, szabadságra vágyó országot, ezért kötelességük védelmet nyújtani neki. Azt mondják, hogy döntse el Ukrajna, hogy az Európai Unió vagy a NATO

tagja akar-e lenni. Irracionálisnak tartja ezt a fajta felfogást?

– Ez a morális megközelítés, amely a nemzetközi politikában nem működik. Én realista vagyok. Gondolunk kell az országok földrajzi elhelyezkedésére és a többpólusú világrendre. Nem minden ország döntheti el, hogy hova szeretne tartozni, mert a földrajz határozza meg a sorsukat. Ha Mexikó a Szovjetunióhoz vagy Kínához szeretett volna csatlakozni, az Egyesült Államok azonnal megakadályozta volna.

– Orbán Viktor miniszterelnök is úgy véli, egyetlen ország sem tudja megváltoztatni a házzámát, a magyaroknak mindig a Moszkva–Berlin–Izszambul háromszögben kell elképzelniük az életüket. Moszkva tavaly többször utalt arra, hogy az ő szempontjából a közép-európai országok – köztük Magyarország – NATO-csatlakozása is egyfajta vörös vonal volt. Akkor ezeket a földrajzi-geopolitikai határokat mégis hol kellene meghúznunk?

– Ahhoz, hogy erre választ kapjunk, nem csupán geopolitikai, hanem geokulturális szempontokat is figyelembe kell vennünk. Mindenki tudja, hogy Lengyelország és a balti államok kulturálisan a Nyugathoz tartoznak. Ukrajna nagy részéről ez nem mondható el. Kulturálisan és a vallását tekintve sokkal inkább Oroszország felé orientálódik. Tiszteletben kell tartanunk a világ kulturális határait. Ezt kellett volna tennie a Nyugatnak az iszlám világban is, mielőtt beavatkozott a kudarcot vallott volna. Ukrajna részben katolikus nyugati és ortodox keleti részét ha kettőszórták volna annak idején, nem

itt tartanánk. Most már csak az ország semlegesége az egyetlen megoldás.

– Szóba hozta a realpolitikát: az előző német kancellárok mintha tisztában lettek volna ezzel a fogalommal, a szociáldemokraták is pragmatikus viszonyra törekedtek Oroszországgal, de most főnökiük, Olaf Scholz jelenlegi kancellár szembe megy ezzel a politikával. Mi történt?

– Az amerikaiak rákényszerítették akarataikat. Az elmúlt évtizedekben azt hittük, többpól-

lusú lesz a világ, de az amerikaiak úgy döntöttek, hogy kétpólusúvá kell válnia, ebben Kína az ellenpólus, de Oroszországnak és Európának nem osztanak szerepet. A háború remek lehetőség az Egyesült Államoknak, hogy egyszerre gyengítse meg az oroszokat és az európaiakat. Az Északi Áramlat gázvezeték felrobbantása tökéletesen jelképezi Amerika és Európa új viszonyát: ti hozzánk tartoztok, nem Oroszországhoz! A szociáldemokratákat tehát rákényszerítették

Ursula von der Leyen és Zelenszkij kézfogása a brüsszeli Mini Európa Parkban

Fotó: Reuters

erre a politikára, cserébe azzal fenyegették meg őket, hogy elveszítik Amerikát mint partnert. Ezt a német kormány nem akarta megkockáztatni.

– Egy interjúban azt mondta, az orosz energiahordozókra kivett uniós szankciók észszerűtlenek, Németország iparát veszélyeztetik. Látni már ennek a jeleit?

– Igen. Nagyon sok ipari vállalat hagyja el az országot, többek között Kínaba viszik a gyártósoraikat, ahol olcsóbb az energia. Magyarország okosan teszi, hogy humanitárius segítséget nyújt Ukrajnának, de ellenzi, hogy szankciókkal sújtsuk az orosz energiaszektor, mert jól tudja, annak ő fizeti meg az árát. Ukrajna érdekei nem lehetnek előrelébbiek, mint Európa érdekei. Szükségünk van az orosz energiaforrásokra. Úgy látom, Európában csak Magyarország folytat észszerű realpolitikát.

– A nyugati fegyverek további szállításával fennáll a veszélye annak, hogy más európai országok is belesodródjanak a háborúba?

– Minél több fegyvert szállítunk, s minél inkább érzékeli Oroszország annak a veszélyét, hogy vereséget szenvedhet, annál inkább megnő annak a lehetősége, hogy például nukleáris fegyverekkel csap vissza, amivel teljesen elpusztítaná Ukrajnát. A legrosszabb forgatókönyv az lenne, ha a fegyvert szállító országokat – akár Németországot vagy Lengyelországot – is megtámadná, mert ismerve az amerikaiakat ők nem fognak segíteni nekünk. Láthattuk, mi történt Vietnámban és Afganisztánban: azon nyomban kivonultak, amint észlelték, hogy szövetségeseik vereséget szenvednek.